

Stichting Femmes For Freedom

Defending Girls & Womens Rights

Jaarverslag 2018

Stichting Femmes for Freedom (FFF)

Laan van Meerdervoort 70

2517AN 's-Gravenhage

070-3626506

www.femmesforfreedom.com

info@femmesforfreedom.com

RSIN 851147823

KVK 54074681

IBAN NL71ABNA0504209744

Inhoudsopgave

1. VOORWOORD	3
2. PROJECTEN 2018	4
JURIDISCHE HELPDESK	5
PROEFPROCESSEN	6
Vrouwelijke genitale verminking	6
CAMPAGNES	6
Celebrate Love	6
Ontsnap aan je vakantie	9
DISCURSIEF PROGRAMMA	10
Workshops en trainingen	10
Lezingen	11
INTERNATIONAAL	11
Tentoonstelling	13
3. POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE LOBBY EN AGENDERING	14
4. ONDERZOEKEN	14
5. MEDIA	15
6. TOT SLOT	17

*"Voor jonge vrouwen die nu nog minder kansen en vrijheid hebben, zijn voorbeelden heel belangrijk. Daar kan ik een rol in spelen, maar ook een vrouwenrechtenactiviste als Shirin Musa."
- Fidan Ekiz*

Wij danken de volgende fondsen en partners in het bijzonder:

- Mama Cash
- Dioraphte
- Fonds 1818
- Gemeente Rotterdam
- Gemeente Den Haag
- SPE Amsterdam
- Zonta Nederland
- Ministerie van OC&W

1. VOORWOORD

Femmes for Freedom kijkt terug op een bewogen en daadkrachtig jaar met nogal wat hoogtepunten. We begonnen het jaar met LEF, een ambitieus project waarmee Femmes for Freedom samen met Fier de emancipatie van vrouwen en meisjes met een migranten- of vluchtelingenachtergrond een stevige boost wil geven. In februari lanceerden we in februari de **campagne** Celebrate Love, i.s.m. CSDM Digital. Andere campagnes zijn de ontwikkeling van signaleringskaarten voor Amsterdamse organisaties en 'Ontsnap aan je vakantie', waarmee Femmes for Freedom aandacht vraagt voor huwelijksdwang, gedwongen achterlating en vrouwelijke genitale verminking in het buitenland. Meisjes en vrouwen krijgen van Femmes for Freedom duidelijke handelingsperspectieven om goed voorbereid op reis te gaan. Over deze campagne zijn meerdere Kamervragen gesteld. In 2018 kreeg Femmes for Freedom 69 meldingen bij de **juridische helpdesk**, waarmee wij vrouwen bijstaan die te maken hebben met problemen rondom huwelijkse onvrijheid. Femmes for Freedom heeft de afgelopen jaren gemerkt dat wij net even een stapje verder kunnen gaan dan de reguliere hulpverlening van bijv. Veilig Thuis, het Landelijk Knooppunt of de Politie. Femmes for Freedom denkt creatief en oplossingsgericht. Wij noemen ons daardoor ook wel eens een 'laatste strohalm-organisatie'. Waar reguliere hulpverlening en instanties in sommige gevallen tegen beleidsmaatregelen, protocollen en regels aanlopen, kan Femmes for Freedom het verschil maken. Soms hardop, soms discreet, het laatste met name als het gaat om stille **lobby**: voor vrouwen die direct in veiligheid gebracht moeten worden, vrouwen die problemen hebben in de vrouwenopvang, vrouwen die vertalers nodig hebben, we begeleiden vrouwen naar de politie, advocaten. Ook staan we advocaten met inhoudelijke adviezen bij in huwelijkse gevangenschap zaken. We doen ook juridische zaken van vrouwen die niet in aanmerking komen voor toevoeging van de rechtsbijstand: concreet van vrouwen die vele jaren zijn achtergelaten in het land van herkomst, op eigen kracht zijn teruggekeerd en via Femmes for Freedom een verblijfsvergunning aanvragen.

Femmes for Freedom mengt zich nadrukkelijk in het **maatschappelijk debat**, onder andere door **aangifte** te doen van opruiing en aanzetten tot geweld door de As-Soennah-moskee, die vrouwelijke genitale verminking aanbeveelt. Femmes for Freedom mobiliseerde burgers om hetzelfde te doen. Dankzij een zeer succesvolle crowdfunding kan Femmes for Freedom bestuursrechtelijke stappen nemen om handavingsmaatregelen tegen de As-Soennah-moskee af te dwingen. Ook in de **politiek** heeft Femmes for Freedom zich weten te roeren in 2018. Naast het verdedigen van vrouwenrechten zijn er ook concrete voorstellen gedaan. Femmes for Freedom is uitgenodigd voor de internetconsultatie over een wetsvoorstel dat huwelijkse gevangenschap tegen moet gaan en reageerde als enige organisatie in Nederland op het voorstel van Minister Sander Dekker van Rechtsbescherming, die een **wetsvoorstel** schreef met een bepaling in het Burgerlijk Wetboek die erin voorziet dat beide partners meewerken aan de ontbinding van een religieus huwelijk. Dit voorstel heeft Femmes for Freedom in 2012, 2014, 2017 en 2018 bepleit: een mijlpaal in de strijd tegen huwelijkse gevangenschap en een kroon op het werk van Femmes for Freedom! Sinds 2016 ijvert Femmes for Freedom voor een Actieplan Zelfbeschikking. De aangenomen motie van Bente Becker (VVD) voor een actieplan zelfbeschikking, waarin o.a. aandacht wordt gevraagd voor financiële zelfstandigheid en seksuele zelfbeschikking, is een mijlpaal. Over de grens is Femmes for Freedom opgetrokken met ALDE, de Alliantie van Liberalen en Democraten voor **Europa** (tegenwoordig Renew Europe). Met hen organiseerde Femmes for Freedom in 2018 een hoorzitting over huwelijkse gevangenschap in het Europees Parlement, wat een eerste belangrijke stap is in de richting van Europese agendering. Ook is Femmes for Freedom op de 10th European Feminist Research Conference geweest in Göttingen, Duitsland. Daar heeft de organisatie twee papers gepresenteerd: over effectieve grassroots-activisme en over de verschillende perspectieven op huwelijkse gevangenschap. Centraal daarbij stonden de Nederlandse oplossingen en het belang van Europese wetgeving en samenwerking. Op uitnodiging van de regering van Zweden was Femmes for Freedom op de Stockholm Forum on Gender Equality. Femmes for Freedom is de bedenker van een nieuwe **onderzoeksmethode** naar verborgen vrouwen in Rotterdam en verzorgde in 2018 12 gastlessen over huwelijksdwang en gedwongen achterlating op het Albeda College voor 184 studenten. Het werk van Femmes for Freedom heeft ook impact in **wetenschappelijke** en medische kringen. De Universiteit Maastricht neemt de constatering en suggesties van Femmes for Freedom over in hun wetenschappelijke publicaties over huwelijkse gevangenschap. Femmes for Freedom agendeert bovendien hersteloperaties na vrouwelijke genitale verminking op de maatschappelijke en politieke agenda. Tot slot hebben we diverse bijdragen geleverd in het maatschappelijk debat, o.a. met het optreden Sign of the Times in de Stadsschouwburg Amsterdam, de Rode Hoed en SIB Groningen, evenals behoorlijk veel **zichtbaarheid** (112 keer) in landelijke televisie en geschreven pers.

Femmes For Freedom heeft een klein werkapparaat, bestaand uit 25 actieve vrijwilligers, 3 stagiaires en 2 betaalde medewerkers voor 1,8 FTE. OPZIJ riep ondergetekende uit tot meest invloedrijke vrouw in de non-profit sector en de JOVD kende de eretitel Liberaal van het Jaar 2018 toe, voor het wijzen op de waarde van persoonlijke vrijheid en het bij elkaar brengen van mensen van verschillende achtergronden. Een grote eer en een duidelijk signaal dat Femmes for Freedom een belangrijk geluid laat horen. De stichting is alle vrijwilligers, donateurs, bestuursleden en sympathisanten vanuit de grond van ons hart dankbaar voor de steun die we hebben mogen ontvangen. Door onafhankelijk te kunnen blijven handelen, worden vrouwen gehoord, worden vrouwenrechten verdedigd en wordt de positie van de vrouw verbeterd.

Shirin Musa, directeur Femmes for Freedom
juli 2019

2. PROJECTEN 2018

Femmes for Freedom is een veelzijdige organisatie die onder toezicht staat van een driekoppig bestuur. De stichting beschikt over een ANBI-status. Femmes for Freedom werkt met zes pijlers die richting geven aan de werkzaamheden van de organisatie. Dat zijn:

1. De juridische helpdesk
2. Het kenniscentrum
3. Het onderhouden en voeden van een politieke en maatschappelijke lobby
4. Het bieden van preventie en voorlichting
5. Het creëren van zusterschap en empowerment
6. Internationale agendering, overleg en samenwerking

Femmes for Freedom streeft naar zelfbeschikkingsrecht voor alle vrouwen. Een belangrijk onderdeel daarvan is huwelijkse gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Zij zet zich in tegen huwelijksdwang, kindhuwelijken, achterlating, polygamie, huwelijkse gevangenschap (het tegen haar zin vasthouden van een vrouw in een huwelijk doordat de man een religieuze scheiding weigert), verborgen vrouwen en een betere vrouwenopvang¹. De rol als 'luis in de pels' maakt dat Femmes for Freedom de nodige boze reacties te verduren krijgt. Femmes for Freedom is sterk in het maatschappelijk en politiek agenderen van problemen rondom huwelijkse onvrijheid en het bevorderen van gendergelijkheid in de migranten-en vluchtelingengemeenschappen. Daarnaast is de laagdrempelige juridische helpdesk het 'hart' van Femmes for Freedom: hier krijgen slachtoffers juridische en zo nodig verdere ondersteuning; waar nodig verwijzen wij ze door naar de juiste hulpverlening. Met de juridische blik, praktische kennis, onbevreesde houding en lobby-kwaliteiten weet de stichting het verschil te maken voor vrouwen en meisjes. Femmes for Freedom probeert vrouwen en meisjes een stem te geven die niet door de overheid of reguliere hulpverlening gehoord worden. Femmes for Freedom zet zich in voor het recht op zelfbeschikking voor alle vrouwen; het recht om zelf hun eigen leven vorm te geven en relaties aan te gaan en hun seksualiteit te beleven op de manier die zij zelf willen. Dit recht op zelfbeschikking is een fundamenteel mensenrecht, maar helaas zijn er nogal wat vrouwen en meisjes in Nederland die dit recht nog niet kunnen uitoefenen, omdat de patriarchale gemeenschappen en/of families waar zij uit afkomstig zijn dit niet toestaan. Femmes for Freedom helpt vrouwen en meisjes die als gevolg hiervan in de problemen komen, zet zich in voor adequaat overheidsbeleid ter zake en probeert het onderwerp op de agenda te zetten bij de gemeenschappen zelf.

Vanwege de diepgaande kennis van de problemen op het gebied van huwelijkse gelijkheid voor vrouwen uit patriarchale gemeenschappen, verwijzen veel hulpverleningsinstanties vrouwen met gecompliceerde problemen door naar Femmes for Freedom. Femmes for Freedom gaat met vrouwen die te maken hebben gehad met huwelijkse onvrijheid mee naar beleidsmakers en politici en begeleidt hen zodat zij zelf hun verhaal kunnen doen en voorstellen kunnen pitchen. Dat geeft de vrouwen een gevoel van kracht (mijn verhaal doet ertoe, ik kan verandering teweegbrengen) en het zorgt ervoor dat politici de noodzaak voelen iets aan de problematiek te doen door wetgeving, beleid en hulpverlening te veranderen. Deze grassroots-manier van werken heeft effect; inmiddels heeft Femmes for Freedom door deze werkwijze en agendering via de media meerdere wetswijzigingen tot stand weten te brengen,

alsmede veranderingen in de hulpverlening. De expertise van Femmes for Freedom ligt in het signaleren van problemen in de praktijk en die te vertalen naar effectieve wetgeving, beleid en hulpverlening die meisjes en vrouwen kan helpen en beschermen. Daarnaast richt de stichting zich op onderzoek, voorlichting en preventie en nationale en internationale agendering.

JURIDISCHE HELPDESK

De juridische helpdesk is de belangrijkste activiteit van Femmes for Freedom. De helpdesk opereert landelijk, maar heeft door de vestiging in Den Haag speciale aandacht voor deze regio. De doelstelling van het loket is om vrouwen bij te staan die te maken hebben met problemen rondom huwelijkse onvrijheid. De helpdesk is te bezoeken op ons kantoor in Den Haag, maar via de website, via mail, facebook, whatsapp, twitter en de telefoon kunnen slachtoffers hulp vragen. Als vrouwen zich melden bij het juridisch loket, voorziet Femmes for Freedom ze van gratis informatie en (juridisch) advies op het gebied van huwelijken, huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, gedwongen achterlating, onwettige huwelijken, gedwongen isolement, huiselijk geweld, echtscheidingen, polygame relaties, seksueel geweld, exposen en vrouwenopvang. Ook ontvangen wij jaarlijks verschillende telefoontjes/e-mails van maatschappelijke organisaties, politie, ambtenaren, advocaten, vrouwenopvang, buurtmoeders, docenten enz. die wij zo goed mogelijk van adviseren. Indien er verdere stappen moeten worden ondernomen wordt de vrouw doorverwezen en begeleid naar de juiste instantie. Als vrouwen tegen drempels aanlopen en niet door de reguliere hulpverlening geholpen kunnen worden, treedt Femmes for Freedom op als 'breekijzer'. Hierbij valt te denken aan bemiddeling en ondersteuning bij dossiers van advocaten, politie, landelijk knooppunt huwelijksdwang, maatschappelijk werk, politie, ambassades of Veilig Thuis. Door bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand werken steeds minder advocaten op basis van toevoeging. De advocaten die dit nog wel doen, nemen niet snel nieuwe zaken aan of hebben te weinig tijd voor de complexe materie waarmee de cliënten van Femmes for Freedom te maken hebben. Als gevolg hiervan doet Femmes for Freedom sinds 2017 ook het voorbereidend werk voor advocaten en schrijft Femmes for Freedom verklaringen en rapporten voor de IND en rechtbank. Ook hebben we Haagse Hindoestaanse vrouwen die slachtoffer zijn geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag intensief ondersteund. Middels het juridisch loket behandelt Femmes for Freedom veel complexe zaken. Tegelijkertijd is er op de helpdesk sprake van onderbezetting; alle zaken worden behandeld door directeur Shirin Musa en juriste Mup Maessen. In 2018 heeft Imane Daoudi, studente integrale veiligheidskunde aan de Haagse Hogeschool, de juridisch helpdesk versterkt. Femmes for Freedom heeft in 2018 via de juridisch helpdesk **69 meisjes en vrouwen** bijgestaan.

Op het kantoor in Den Haag zal het tweewekelijks inloopspreekuur gecontinueerd worden, speciaal voor slachtoffers van huwelijkse onvrijheid uit de regio Haaglanden. Dit inloopspreekuur is laagdrempelig en hier kan vrijblijvend advies ingewonnen worden over de te nemen stappen voor het slachtoffer. Het loket kan de slachtoffers die zich melden bij het juridisch loket voorzien van advies en begeleiden naar afspraken bij advocaten, politie en de rechtbank. Ook wil Femmes for Freedom de contacten en samenwerking met verschillende Haagse maatschappelijke organisaties voortzetten. Binnen deze organisaties kunnen buddy's en buurtmoeders vaak problemen rondom huwelijkse onvrijheid signaleren, maar ze weten niet hoe deze situaties opgelost kunnen worden. In die kennis kan en wil Femmes for Freedom graag voorzien.

Financiering: Ministerie van OC&W, Mama Cash en Diorapthe.

Samenwerkingspartners:

Veilig Thuis, gemeente Den Haag, Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating, advocaten en verschillende maatschappelijke organisaties en hulpverleners.

Femmes for Freedom-pijler: juridisch helpdesk, zusterschap en empowerment

"Het blijft verbazen dat mijn eigen overtuiging van vrijheid en gelijkheid van vrouwen en mannen, anno 2019 elders maar helaas ook in Nederland door anderen nog steeds en vaak zeer hardhandig bevochten moet worden. Middels mijn inzet voor Femmes for Freedom, neem ik echter graag juridisch deel aan deze strijd om vrijheid en gelijkheid voor iedereen in Nederland gelding te laten hebben."
- juriste Mup Maessen, vrijwilliger juridisch helpdesk

PROEFPROCESSEN

Vrouwelijke genitale verminking

Er is een machtsstrijd gaande in migrantengemeenschappen. Vrouwen leggen zich niet langer neer bij het patriarchale leiderschap, maar willen zelf beschikken over leven en lichaam. Ze willen meedoen in de maatschappij. Dit is een goede ontwikkeling, die bijdraagt aan de emancipatie en integratie van deze gemeenschappen, zowel vrouwen als mannen. Het behoeft geen verbazing dat er veel tegenkrachten zijn. Een populaire manier voor mannen om hun macht te onderbouwen is door zich te beroepen op conservatieve interpretaties van religie.

Al lang zien we dat in de islamitische gemeenschappen dergelijke interpretaties gebruikt worden om de eigen gemeenschap buiten de Nederlandse samenleving te houden en de machtsstructuren te laten zoals deze zijn. Femmes for Freedom heeft er regelmatig op gewezen dat de Nederlandse overheid de emancipatie van mannen en vrouwen tegenhoudt door vooral contacten te onderhouden met de traditionele leiders in deze gemeenschappen, die conservatieve interpretaties en machtsstructuren blijven verspreiden. Een oude manier waarop mannen hun macht in de gemeenschap proberen te handhaven is door genitale verminking van vrouwen te prediken.

Genitale verminking komt in verschillende gemeenschappen voor en is eerder geografisch dan religieus bepaald. Er is echter een gevaarlijke ontwikkeling gaande waarbij binnen islamitische gemeenschappen, waar vroeger genitale verminking van vrouwen niet voorkwam, nu genitale verminking wordt aanbevolen. Let wel: genitale verminking van vrouwen is geen islamitische traditie. Femmes for Freedom ziet het als een poging om vrouwen terug op hun plaats te zetten binnen deze gemeenschappen door het oproepen tot deze vreselijke schending van hun mensenrechten. De gevolgen van genitale verminking van vrouwen zijn vaak zodanig dat vrouwen geestelijk maar ook lichamelijk niet meer in staat zijn normaal binnen de maatschappij te functioneren.

Momenteel valt genitale verminking niet onder verminking zoals beschreven in de zorgverzekeringswet, en zijn eerdere aanvragen tot vergoedingen afgewezen. Door in 2018 de motie van de PvdA om de ingreep alsnog te vergoeden weg te stemmen, heeft de regering een grote kans laten liggen om tegen de verminkte vrouwen en meisjes te zeggen: jij bent ook onderdeel van deze maatschappij, wij willen dat je meedoet, jouw mensenrechten en lichamelijke integriteit zijn voor ons net zo belangrijk als die van elke andere Nederlander.

Recent werd duidelijk dat de As-Soennah-moskee in Den Haag video's op zijn website heeft staan waarin wordt gesteld dat genitale verminking van meisjes niet verplicht, maar wel aanbevolen is. De As Soennah-moskee heeft een Marokkaanse achtergrond, een gemeenschap waarin genitale verminking niet voorkomt. Dat deze aanbevelingen nu ineens gepredikt worden, is een gevaarlijke ontwikkeling. Femmes for Freedom vindt dat de Nederlandse regering een stellige reactie moet geven die duidelijk maakt dat er geen ruimte is voor de schending van fundamentele mensenrechten in Nederland. Femmes for Freedom heeft daarom aangifte gedaan tegen de As-

Soennah-moskee wegens opruiing en aanzetten tot geweld en heeft alle burgers opgeroepen hetzelfde te doen. Op die manier willen we deze uitspraken aan het strafrecht laten toetsen. Femmes for Freedom zal in 2019 echter nog een stap verder gaan en de bestuursrechter vragen over te gaan tot sluiting van de moskee door middel van een handhavingsverzoek. Voor dit proefproces is in 2018 een succesvolle crowdfundingactie gestart, opdat de rechter in 2019 voor eens en altijd kan aangeven of dit soort uitspraken getolereerd worden.

Financiering: individuele donaties, crowdfunding en korting van Advocatenkantoor Delissen Martens Den Haag.

CAMPAGNES

Kort samengevat voert Femmes for Freedom campagne om de doelgroep te bereiken en informeren, de samenleving wakker te schudden en altijd concrete voorstellen te hebben richting de politiek.

Celebrate Love

Wij vinden dat vrije partnerkeuze vanzelfsprekend moet zijn. Dat iedereen verliefd mag worden, een relatie mag hebben en mag trouwen met wie hij of zij maar wil. Of er juist voor mag kiezen om single te

blijven. Als je belemmerd wordt in je partnerkeuze of zelfbeschikkingsrecht, kan dat negatieve gevolgen hebben voor je geluk en welzijn. Je kunt verstoten worden door je familie of gemeenschap, bedreigd worden of zelfs slachtoffer worden van geweld. Daarom is het goed om te weten waar je terecht kunt met je hulpvraag. En niet alleen als je zelf vragen hebt, maar ook als er zorgen zijn over iemand in jouw omgeving, kun je bij de volgende organisaties terecht. Zij zijn 24 uur per dag bereikbaar.

De campagne 'Zelfgekozen' in Rotterdam - voor het recht op vrije partnerkeuze - riep in 2017 nationaal en internationaal veel reacties op, zowel vanuit islamitische hoek als vanuit bepaalde linkse personen, die de campagne "etnocentrisch" noemen.

Stemmingsresultaat van de Rotterdamse burgerjury over de campagne.

Gelukkig ontvingen Femmes for Freedom en de gemeente Rotterdam ook veel steun van personen en instanties, die het eens waren met het argument dat de onmogelijkheid van vrije partnerkeuze juist vaak ten grondslag ligt aan zaken als eerge relateerd geweld, gedwongen uithuwelijking, etc. en dat het juist etnocentrisch is om vrouwen uit patriarchale gemeenschappen het recht op vrije partnerkeuze te ontzeggen. De gemeente Amsterdam heeft Femmes for Freedom gevraagd een publiekscampagne voor Amsterdam te ontwikkelen. Later zag de gemeente er wegens de gevoeligheid vanaf en diende CS Digital Media zich aan voor het realiseren van een Amsterdamse postercampagne.

Op 19 maart 2018 lanceerde Femmes for Freedom samen met CS Digital Media de (vervolg)campagne Celebrate Love om de liefde te vieren. De digitale abri's van de metro in Amsterdam en Rotterdam werden door de posters gesierd. Femmes for Freedom heeft met deze campagne willen laten zien dat geluk in onszelf ligt en voor iedereen bereikbaar is. Met de campagne wilden wij iedereen een hart onder de riem steken die twijfelt of zijn of haar liefde wel geaccepteerd zal worden door de omgeving. Naar aanleiding van deze campagne wilden ook Groningen en Haarlem een postercampagne over vrije partnerkeuze.

Shirin Musa bij het campagnebeeld in Rotterdam. Poster als onderdeel van de campagne Celebrate Love.
“Wij dragen graag uit dat iedereen het recht heeft om de eigen levenspartner te kiezen. Er zijn ontzettend veel mensen die daarin beperkingen opgelegd krijgen, wat per definitie al tegen het geluksgevoel indruist. De partnerkeuze is de meest persoonlijke, meest intieme kwestie in het leven. Het moet daarom geen collectieve afweging zijn, maar een individuele keuze.” - Anita & Adelino

Gereformeerde hoek – de zaak-Suit Supply

Na de lancering van deze campagnes merkten wij dat ook in gereformeerde kringen de behoefte bestaat om vrije partnerkeuze bespreekbaar te maken. Femmes for Freedom werd door meerdere LHBTI-persoonen uit de gereformeerde gemeenschap benaderd. Dit onderstreept het belang en het draagvlak van ons werk. Met name de advertentie die het ultraconservatieve katholieke genootschap Civitas Christiana plaatste in het Reformatorisch Dagblad, maakte dat duidelijk. De makers van de flyer plaatsten een groot rood kruis door een eerdere uiting van Suit Supply, waar twee mannen op waren afgebeeld. Helaas heeft het Reformatorisch Dagblad besloten de tegenreactie, een advertentie die Femmes for Freedom samen met Jasper Klapwijk in het kader van de Celebrate Love-campagne ontwikkelde, niet te plaatsen. Dat de advertentie niet geplaatst werd, wilde echter niet zeggen dat de discussie niet alsnog plaats kon vinden, zij het via andere kanalen.

<https://www.femmesforfreedom.com/femmes-for-freedom-gaat-wel-voor-onvoorwaardelijke-liefde/>

Klapwijk: “Ik ben blij met wat we krijgen, al had ik ook gehoopt op advertentieruimte. Maar het gaat me niet primair om een advertentie. Ik hoop en verwacht dat het gesprek op de opiniepagina leidt tot meer vrijheid voor mensen die nu in de knel zitten binnen de reformatorische wereld.”

In april 2019 is de campagne met beeld (zie bijlage 2) opgenomen in een geschiedenisboek voor VWO dat uitgeverij Wolters Noordhoff uitbrengt voor het schooljaar 2019/2020.

Titel: #Celebrate Love

Financiering: Ministerie van OC&W, in natura door CDSM, filmmakers Ruben Gischler en Eddy ter Stall, diverse prominenten en diverse vrijwilligers

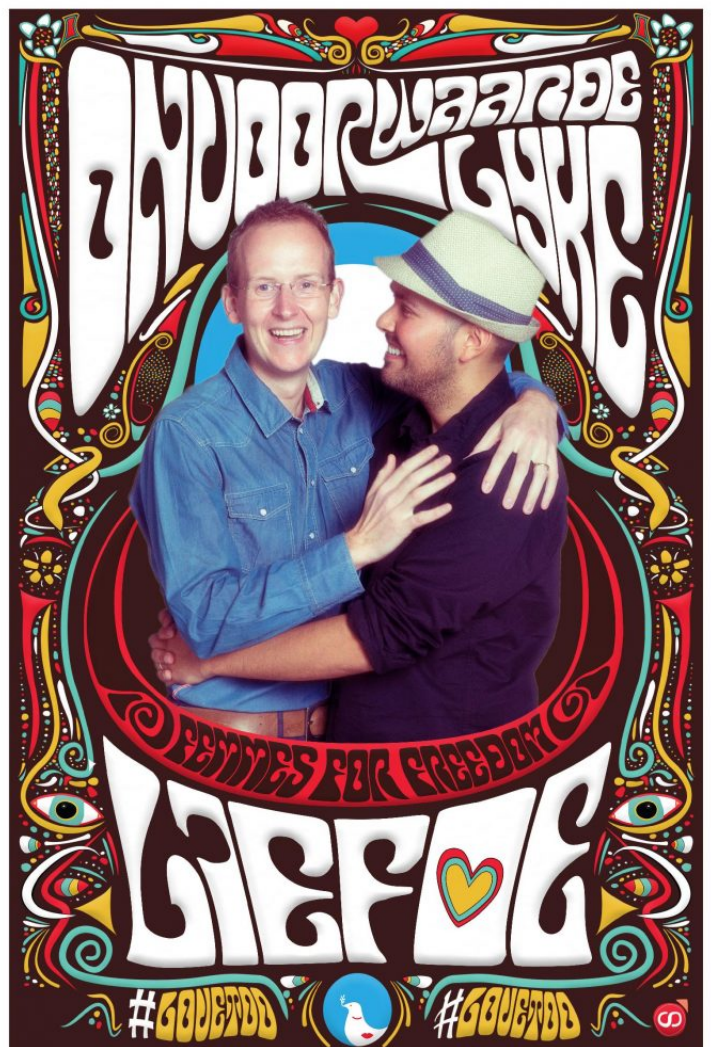
Samenwerkingspartners: CS Digital Media, Ahmet Polat, Fidan Ekiz, Yesim Candan, Meint Noordhoek van websitesvoormkb-ers.nl, Anita Nanhoe, Eddy Terstall, Ruben Gischler, Nusret Musa en Pooyan Tamimi Arab.

Website: celebratelove.nl

Toekomst: Femmes for Freedom wil graag meer campagnes initiëren en adviseren over campagnes rondom thema's als partnerkeuze en huwelijkse onvrijheid.

Femmes for Freedom-pijler: preventie & voorlichting

„LEF is een ambitieus project waarmee Femmes for Freedom samen met Fier de emancipatie van vrouwen en meisjes met een migranten- of vluchtelingenachtergrond een stevige boost wil geven. Dit hebben we onder andere gedaan door de campagne “Celebrate Love” te lanceren in Amsterdam, Rotterdam en online. Femmes for Freedom heeft met enorm veel plezier aan deze campagne gewerkt en we zijn in het hart geraakt door alle steun, hulp en bijval die we hebben

Wilt u naar aanleiding van deze advertentie een gesprek voeren? Neem dan contact op met: Ger-Jan van Leeuwen, GRUG/Contrair0, vereniging voor christelijke LHBT's, gjeenleeuwen2@gmail.com of 06-22 77 45 75 Jolite Bakhuis, Verscheurd, Homoseksualiteit en Geloven, info@verscheurd.nl of 06-82 98 94 85

mogen ontvangen van particulieren, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Deze campagne is het resultaat van ware co-creatie en maatschappelijk initiatief; een project waar heel Nederland trots op mag zijn.” - Farah Marzak, projectleider LEF

Ontsnap aan je vakantie

Femmes for Freedom lanceerde in augustus 2018 onder de naam ‘Ontsnap aan je vakantie’ een *social media*-campagne om opnieuw de aandacht te vestigen op gedwongen achterlating, huwelijksdwang en vrouwelijke genitale verminking. Iedere zomer opnieuw worden ook Nederlandse meisjes slachtoffer van deze praktijken. Waar eerdere campagnes van anderen zich alleen richten tot hulpverleners of professionals, richt Femmes for Freedom zich op de meisjes zelf door hen op hun rechten en de hulpverlening te wijzen. Femmes for Freedom wil met deze campagne (mogelijke) slachtoffers van bovenstaande misdrijven handelingsperspectieven geven. Dat is uniek in Nederland; eerdere campagnes van belangenorganisaties, onderzoeksinstituten en de overheid richtten zich alleen op professionals. Daarmee wordt de groep waarom het gaat door deze instituten en de overheid, vergeten. Deze groep kan nu op de website van Femmes for Freedom duidelijke tips en acties terugvinden, evenals de contactinformatie van hulpinstanties en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Achterlating komt in het hele jaar voor, maar in de zomervakantie is altijd een piek. Als de zomervakantie bijna afgelopen is en scholen weer gaan beginnen zullen lege plekken erg opvallen.

VU FEMMES FOR FREEDOM Linn van Meerdervoort 70 2517 An Den Haag, telefoon: 070-362 65 06 E-mail: info@femmesforfreedom.com

Ontsnap aan je vakantie

ZO WORDT JE VAKANTIE GEEN VERSCHRIKKING Ben jij of ken jij iemand die hulp nodig heeft? Wijs haar op deze informatie of neem contact op met een van de onderstaande organisaties.

Femmes for Freedom

Naast dat de doelgroep direct wordt aangesproken, heeft Femmes for Freedom ook een boodschap voor de overheid, beleidsmakers en onderzoeksinstituten in Nederland. Het beleid van de overheid heeft zich de afgelopen jaren gericht op preventie en voorlichting. Via het Ministerie van Buitenlandse Zaken worden meerdere internationale ontwikkelingsorganisaties met honderden miljoenen gesteund. Deze organisaties richten zich enkel op hulp aan lokale bevolkingen. Het werk dat zij doen is zeer belangrijk maar helpt de Nederlandse slachtoffers niet. Het Kamerlid Han ten Broeke (VVD) heeft zich afgelopen jaren ingezet voor Nederlandse meisjes en vrouwen die te maken krijgen met huwelijksdwang en achterlating. Met amendementen en moties heeft hij gepleit voor een integrale aanpak en samenwerking met NGO's zoals dat in Noorwegen en Engeland gebeurt. De uitwerking heeft ook tot een ticketfonds geleid om slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating te helpen met de kosten van een vliegticket naar huis. Maar de overheid houdt dit angstvallig geheim uit vrees voor misbruik. Slachtoffers die zich melden bij het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating moeten zelfs verklaren dat ze zich ervan bewust zijn dat zij als minderjarige of als houder van een dubbele nationaliteit, niet geholpen kunnen worden. In 2017 is het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA) slechts in vier gevallen geslaagd slachtoffers terug te brengen, terwijl er 38 meldingen - alleen al bij het LKHA! - waren. Getallen van andere instanties en overheden zijn niet bekend. Daarbij beschikt het LKHA over voldoende geld en personeel. Femmes for Freedom wil dat er in nauwe samenwerking met de doelgroep een actieplan komt naar het voorbeeld van Noorwegen voor effectieve hulpverlening in binnen-en buitenland. De Noorse (en Britse) slachtoffers worden zelfs in het buitenland veilig opgevangen. Nederlandse slachtoffers daarentegen worden met regelmaat weggestuurd bij de ambassade en worden zo gedwongen op straat te leven, met alle risico's van dien. Ook vrouwen die Nederlands staatsburger zijn en op eigen krachten weten terug te komen, worden bij terugkomst gewantrouwd door de overheid en krijgen geen hulp of opvang. Daar heeft Femmes for Freedom zich in 2018 tegen verzet. We hebben politici gemobiliseerd, er zijn Kamervragen gesteld en er is een opiniestuk geschreven door De Volkskrant. Dit alles heeft ertoe geleid dat de hulpverleningsorganisaties het ticketfonds niet langer verzwijgen en hulpzoekenden geen verklaring laten ondertekenen waarin staat dat zij niet geholpen kunnen worden.

Titel: #OntsnapAanJeVakantie

Financiering: Ministerie van OC&W en in natura door copywriters.

Toekomst: Femmes For Freedom wil graag meer campagnes initiëren en adviseren over campagnes rondom thema's als partnerkeuze en huwelijkse onvrijheid.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting, juridisch helpdesk, politieke en maatschappelijke lobby.

“Vroeger noemde ik mezelf onterecht een feministe. Ik wist wel wat het betekende, maar ik deed er niets mee. Sinds ik in dienst ben van Femmes for Freedom kan ik met trots zeggen dat ik een echte feministe ben geworden.”- Imane Daoudi, stagiaire integrale veiligheidskunde

DISCURSIEF PROGRAMMA

Workshops en trainingen

Femmes for Freedom verzorgt workshops en trainingen op maat voor professionals (o.a. maatschappelijk werkers, medewerkers van Veilig Thuis, huisartsen en verpleegkundigen, advocaten, politieagenten) en vrijwilligers (o.a. buurtmoeders, buddy's, vrijwillige maatschappelijk werkers). Trainingen worden verzorgd door professionals van Femmes For Freedom en kunnen gaan over verschillende thema's;

- Huwelijksdwang
- Kindhuwelijken
- Religieuze huwelijken
- Huwelijkse gevangenschap
- Verborg en geïsoleerde vrouwen
- Polygamie
- Gedwongen achterlating
- Eerwraak
- Juridische aspecten
- Concrete handelingsperspectieven

In 2018 verzorgde FFF lezingen, workshops en trainingen voor o.a. de Gemeente Rotterdam.

Doelstellingen

- Deskundigheidsbevordering van professionals en vrijwilligers die in hun werkzaamheden te maken krijgen met de problematiek rondom huwelijkse onvrijheid.
- Hulpverleners praktische handvaten bieden van hoe ze slachtoffers concreet kunnen helpen.
- Professionals bekend maken met het werk van Femmes for Freedom en wat de stichting voor slachtoffers van huwelijkse onvrijheid kan betekenen.

Toekomst: ook in de toekomst blijft Femmes for Freedom graag professionals trainen, gastcolleges en gastlessen geven.

Financiering: de trainingen worden aangeboden op aanvraag. De aanvrager/opdrachtgever neemt de kosten voor zijn rekening. De organisatorische lasten worden gedekt uit institutionele subsidies van Dioraphte en Mama Cash.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting, kenniscentrum

Gastlessen

Femmes for Freedom heeft speciaal voor het voortgezet onderwijs en het MBO een interactieve gastles ontwikkeld over huwelijksdwang en gedwongen achterlating. Naast informatie over deze thema's, worden de jongeren ook aan het denken gezet d.m.v. stellingen. Aan het einde van de gastles krijgen leerlingen een anti-huwelijksdwangspiekpen van Femmes for Freedom.

Voor relevante studierichtingen als maatschappelijk werk, pedagogiek en rechten verzorgt Femmes for Freedom jaarlijks gastcolleges over onderwerpen die aansluiten bij de thematiek van de studie.

Doelstelling: jongeren en toekomstige professionals informeren over de verschillende thema's rondom huwelijkse onvrijheid.

Toekomst: ook in de toekomst blijft Femmes for Freedom graag jongeren en toekomstige professionals trainen en hun deskundigheid bevorderen op het gebied van huwelijkse onvrijheid.

Financiering: de gastlessen en gastcolleges worden aangeboden op aanvraag. Scholen betalen een klein bedrag voor de gastlessen. De gastlessen worden daardoor mogelijk gemaakt via onze institutionele subsidiëring door Mama Cash en Dioraphte.

Femmes for Freedom-pijlers: preventie en voorlichting, kenniscentrum

Lezingen

Shirin Musa wordt verschillende keren per jaar gevraagd te spreken op een evenement of een bijdrage te leveren in een debat. Zij sprak onder andere bij de volgende instellingen en evenementen;

- Movies that Matter-festival
- Movies that Matter on Tour
- Zonta
- Rotary
- Rode Hoed: moslimfeminisme
- De Balie: Celebrate Love
- Stadsschouwburg Amsterdam i.s.m. De Balie: Sign of the Times

Financiering: kleine bijdragen van de organisaties die ons uitnodigen. De organisatorische lasten worden gedekt uit institutionele subsidies van Dioraphte en Mama Cash.

INTERNATIONAAL

Femmes for Freedom is actief lid van het Netwerk VN-Vrouwenverdrag en lid van Girls Not Brides. Ook zijn er gesprekken gevoerd met het Ministerie van Buitenlandse Zaken; zij hebben aangegeven dat ze onze internationale activiteiten in 2019 willen subsidiëren. Over de grens is Femmes for Freedom opgetrokken met ALDE, de Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (tegenwoordig Renew Europe). Met hen organiseerde Femmes for Freedom in juni 2018 een hoorzitting over huwelijkse gevangenschap in het Europees Parlement, wat een eerste belangrijke stap is in de richting van Europese agendering. Aan de hoorzitting nam een breed scala aan activisten, academici, experts, politici en EU-functionarissen deel. Zij schetsten voorbeelden uit verschillende landen en verschillende religieuze gemeenschappen, maar ook succesvolle strategieën om huwelijkse gevangenschap als de specifieke vorm van gender-discriminatie en geweld aan te pakken. Aanwezigen vanuit de politiek waren Hilde Vautmans (Open VLD, België), Sophie in 't Veld (D66, Nederland) en Marietje Schaake (D66, Nederland). Naast Shirin Musa waren de sprekers Ruth Halperin-Kaddari (Bar-Ilan Universiteit, Ramat Gan, Israël; vice-

voorzitter CEDAW, toezichhoudend Comité VN-Vrouwenverdrag), Anita Nanhoe (onderzoeker gemeente Rotterdam naar huwelijkse gevangenschap onder Hindoestaanse vrouwen), Anu Sivaganesan (onderzoeker Universiteit van Zürich, voorzitter Centre of Competence against forced marriage (CoC), Zurich, Zwitserland), Maria Vilar (werkzaam bij Europese Commissie, DG Justitie afdeling privaat recht, voorheen advocaat in Spanje en Brussel), Charles Goerens (lid Europarlement ALDE, rapporteur EU-strategie tegen vroege en gedwongen huwelijken), Assita Kanko (voormalig deelgemeenteraadslid Elsene Brussel, schrijfster, activist), Frans van der Velden (internationaal expert burgerlijk recht), Pooyan Tamimi Arab (antropoloog verbonden aan de Universiteit van Utrecht) en Leontine Bijleveld (voorzitter Vereniging voor Vrouw en Recht 'Clara Wichmann'). Ook is Femmes for Freedom op de 10th European Feminist Research Conference geweest in Göttingen, Duitsland. Daar heeft de organisatie twee papers gepresenteerd: over effectieve grassroots-activisme en over de verschillende perspectieven op huwelijkse gevangenschap. Centraal daarbij stonden de Nederlandse oplossingen en het belang van Europese wetgeving en samenwerking. Op uitnodiging van de regering van Zweden was Femmes for Freedom op de Stockholm Forum on Gender Equality om over internationale vraagstukken te brainstormen.

„[...] Jaap Kolkman, PvdA-wethouder in Deventer, [...] ging met Musa op pad als wijkwethouder in het Rotterdamse Delfshaven. 'De vrouwen die we spraken herkenden zich in de problemen die Shirin aankaart. Ze past niet in het hokje van de traditionele feminist en verbindt twee werelden met haar wel- en niet-westerse blik. Dankzij haar komen vrouwen met een migratieachtergrond tot een eigen emancipatie.'
– De Volkskrant, 6 april 2018

renew europe. Renew Europe ✓
@RenewEurope

"#MaritalCaptivity is not acceptable in Europe. No matter which religion you belong to, whether you are a man or a woman, we should unite around this issue and fight against #MaritalCaptivity" said @SophieintVeld during our hearing w/ @femmes4freedom.

Vertaal Tweet

17:05 · 25-06-18 · Twitter Web Client

Financiering: Mama Cash, Dioraphte en een bijdrage van ALDE/ Renew Europe voor de reis- en verblijfskosten

Samenwerkingspartners: ALDE/ Renew Europe.

Toekomst: Femmes for Freedom gaat verder met de internationale agendering van huwelijkse gevangenschap met het Netwerk VN-Vrouwenvedrag. Voor de agendering in Europa wordt Femmes for Freedom vanaf 2019 o.a. gesteund door het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Femmes for Freedom-pijler: internationale agendering, overleg en samenwerking.

Tentoonstelling

Femmes for Freedom werd in 2018 in het zonnetje gezet in de tentoonstelling 'Palet van verzet' <https://www.stichtingaletta.com/index.php/nl/projecten/palet-van-verzet>. Stichting Aletta zegt over deze expo het volgende: „In 'Palet van verzet' vertellen negen moedige vrouwen van na de Tweede Wereldoorlog hun verhaal: activist Shirin Musa (Femmes for Freedom), kunstenaar Iris Kenmil (zet zich in voor de positie van de zwarte vrouw), oorlogsfotograaf Marielle van Uitert (ontvoerd in Syrië), Hedy D'Ancona (medetrekker tweede feministische golf en nog steeds actief), Liesbeth Zegveld (mensenrechtadvocaat), Ebru Umar (columnist en schrijfster), Tanja Ineke (voorzitter COC), Metje Blaak (oprichter Rodedraad Ddraad) en Farah Karimi (directeur OxfamNovib). Deze veertien vrouwen zijn gekozen op grond van drie aspecten: een diepgewortelde verontwaardiging over maatschappelijk onrecht, de bereidheid om de eigen veiligheid op het spel te zetten en willen of kunnen zijn wie je bent.”

Tot slot hebben we diverse bijdragen geleverd in het maatschappelijk debat, o.a. met het optreden Sign of the Times in de Stadsschouwburg Amsterdam, de Rode Hoed en SIB Groningen.

„De linkse partijen lieten ons in deze kwestie zitten, dus werkten we samen met de VVD. Maakt mij dat slecht, of rechts? Ik ben een Turkse vrouw en moslim. Ik ken de problematiek en prijs Shirins moed om moeilijke kwesties te benoemen waar een doorsneefeminist niet op komt en waar hulpverleners omheen lopen. Shirin steekt haar nek uit en laat zich door niemand intimideren.”
- Sibel Özogul-Özen, raadslid SP Haarlem

3. POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE LOBBY EN AGENDERING

Femmes for Freedom agendeert problemen rondom huwelijkse onvrijheid op lokaal, nationaal en internationaal niveau. Hoogtepunten van de resultaten op dit gebied in 2018 zijn:

- Minister Sander Dekker van Rechtsbescherming heeft een wetsvoorstel geschreven met een bepaling in het Burgerlijk Wetboek die voorziet dat beide partners meewerken aan de ontbinding van het religieus huwelijk. Dit voorstel heeft Femmes for Freedom in 2012, 2014, 2017 en 2018 bepleit: een mijlpaal in de strijd tegen huwelijkse gevangenschap en een kroon op het werk van Femmes for Freedom!
- Femmes for Freedom wordt uitgenodigd voor de internetconsultatie over wetsvoorstel tegengaan huwelijkse gevangenschap en reageert als enige organisatie in Nederland op het voorstel van Minister Sander Dekker.
 - Sinds 2016 ijvert Femmes for Freedom voor een Actieplan Zelfbeschikking. De aangenomen motie van Bente Becker (VVD) voor een actieplan zelfbeschikking waarin o.a. aandacht wordt gevraagd voor de financiële zelfstandigheid en seksuele zelfbeschikking is een mijlpaal!
 - Femmes for Freedom agendeert de hersteloperaties na vrouwelijke genitale verminking op de maatschappelijke en politieke agenda (2018). Dit heeft tot de motie van Liliane Ploumen (PvdA) geleid die helaas niet is gesteund door de regeringspartijen.
 - Met 'Ontsnap aan je vakantie' vraagt Femmes for Freedom aandacht voor huwelijksdwang, gedwongen achterlating en vrouwelijke genitale verminking in het buitenland. Meisjes en vrouwen krijgen duidelijke handelingsperspectieven om goed voorbereid op reis te gaan. Over deze campagne zijn meerdere Kamervragen gesteld.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de belangrijkste momenten waarop Femmes for Freedom ter sprake kwam in de Tweede Kamer.

„Niet een of andere hoge pief van het Rode Kruis of Artsen zonder Grenzen. Nee, het is de Rotterdamse Shirin Musa die met haar kleine organisatie van twee betaalde krachten en een bataljon vrijwilligers gedaan krijgt wat politiek Nederland nauwelijks lukt.”- Elfie Tromp

4. ONDERZOEKEN

Femmes for Freedom vindt het belangrijk dat er meer informatie en cijfers in kaart wordt gebracht rondom huwelijkse onvrijheid. De voorbeelden van schendingen van de fundamentele mensenrechten die Femmes for Freedom krijgt, komen van vrouwen zelf. In ons **kenniscentrum** registeren wij kennis op van hulpzoekenden, migrantenorganisaties, advocaten, sociale rechercheurs, maatschappelijk werkers, wetenschappers, voormalige diplomaten, politici, professionals uit de geestelijke gezondheidszorg, religieuze gezagdragers etc. Het is moeilijk om een beeld te krijgen van de aantallen en de hoeveelheid vrouwen waar het om gaat. Het meldpunt en het kenniscentrum maken onderdeel uit van een gerichte aanpak om een idee van de aantallen te krijgen. Dat ligt in het verlengde van de ambitie die Femmes for Freedom heeft om niet alleen thema's te agenderen, maar om ook cijfers in kaart te brengen rondom huwelijkse onvrijheid. Femmes for Freedom doet op verzoek van overheden onderzoek naar specifieke onderwerpen en daarbij maken we gebruik van ons eigen kenniscentrum, waar inzichten en oplossingen binnen de thema's van huwelijkse onvrijheid met data worden gecompleteerd. We hebben ook het belang van onderzoek naar verborgen vrouwen bij de gemeente Rotterdam geagendeerd en in nauwe samenwerking tot stand gebracht. Femmes for Freedom zit in de begeleidingscommissie van dit onderzoek, dat in 2019 uitkomt. Een solide basis van statistieken is kortom een waardevol instrument in de missie om deze vrouwen bij te kunnen staan en te kunnen helpen. Het kenniscentrum richt zich verder op:

- Het doen van autonoom onderzoek en het agenderen van nieuwe onderzoeksgebieden en methoden;
- Het vervullen van een wetenschappelijke waakhondfunctie, d.w.z. het corrigeren en onder de aandacht brengen van eventuele gebrekkige inhoud van bestaande onderzoeksrapporten;
- Het monitoren van regionale en nationale (wetenschappelijke) rapporten van onderzoeksinstituten en welzijnsorganisaties die raken aan de doelstellingen en doelgroepen van Femmes For Freedom;
- Het onderhouden van een academisch netwerk;
- Het vervullen van een wetenschappelijke “watch dog”-functie, nl. het corrigeren van en aandacht vragen voor de eventuele gebrekkige inhoud van onderzoeksrapporten;
- Het maken van publicaties voor relevante vakbladen.

Femmes for Freedom heeft de gemeente Rotterdam gevraagd een big dataonderzoek te doen naar huwelijksmigranten om te kijken of er een causaal verband is met gedwongen isolement in deze groep. De gemeente Rotterdam heeft het idee omarmd en een onderzoeksteam en wetenschappelijke begeleidingscommissie geïnstalleerd. Femmes for Freedom heeft zitting genomen in de begeleidingscommissie. De Universiteit Maastricht neemt de constatering en suggesties van Femmes for Freedom over in hun wetenschappelijke publicaties over huwelijkse gevangenschap. Femmes for Freedom agendeert bovendien hersteloperaties na vrouwelijke genitale verminking op de maatschappelijke en politieke agenda. Daarnaast heeft vrijwilliger Anasuya Das onderzoek gedaan naar de repatriatie en hulpverlening van vrouwen en meisjes van Europese landen die het slachtoffer zijn geworden van huwelijksdwang, achterlating en huwelijkse gevangenschap. Dit onderzoek heeft Femmes for Freedom ontzettend geholpen bij de politieke lobby voor vliegtickets, repatriëring en accommodatie en andere hulp aan deze slachtoffers. Stagiaire Margarita Taskoudi heeft ondersteund in de organisatie van de hoorzitting over huwelijkse gevangenschap in het Europees Parlement.

„Ik ben na verloop van mijn studie Internationale Betrekkingen en Organisatie bij Femmes for Freedom als vrijwilliger terecht gekomen. Ik heb gedurende het afgelopen jaar verschillende taken verricht, met name research omtrent de problematiek rondom huwelijkse onvrijheid op internationaal gebied. Zo heb ik contact opgenomen met organisaties en overheden in andere landen die zich met enigszins hetzelfde als Femmes for Freedom beziggehouden. Het doel hiervan was om zoveel mogelijk informatie te vinden ter ondersteuning van Femmes For Freedom's pleidooi voor een Forced Marriage Unit voor Nederlandse meisjes en vrouwen.“
- Anasuya Das

Financiering: OC&W

5. MEDIA

Femmes for Freedom gebruikt optredens in de media om belangrijke onderwerpen op de maatschappelijke en politieke agenda te zetten. De stichting maakt veel gebruik van *earned* en *owned* media, betaalde media gebruikt de stichting nauwelijks, behalve enkele Facebook-ads. Femmes for Freedom heeft de prettige uitgangspositie dat media veel over de activiteiten van de stichting schrijven en publicaties en interviews met Shirin Musa de ruimte geven. In 2018 is Femmes for Freedom 112 in de media geweest. Dit is een beknopt overzicht van de mediaoptredens in 2018:

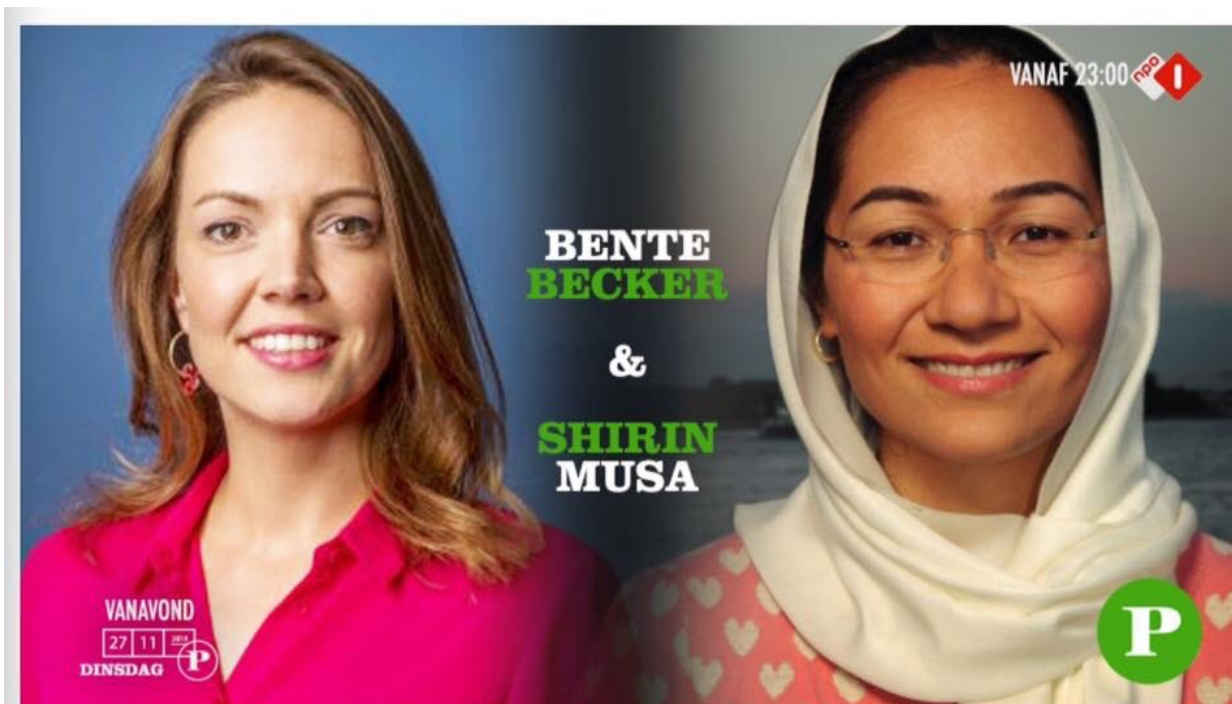
Earned

Zie voor een uitgebreid overzicht van de aanwezigheid van Femmes for Freedom in de media verwijzen we naar <http://www.femmesforfreedom.com/media/>. Een paar highlight staan hieronder.

- EO, 8 mei 2018, [Reformatorisch Dagblad weigert homo-advertentie](#)
- NRC, 7 mei 2018, [Reformatorisch Dagblad weigert advertentie met homostel](#)
- Het Parool, 7 mei 2018, [Toch geen homomannen in Reformatorisch Dagblad](#)
- NOS, 4 april 2018, [Goed gesprek activisten met Reformatorisch Dagblad over zoenende mannen](#)
- Reformatorisch Dagblad, 4 april 2018, [Goed gesprek tussen RD en activisten over tegenadvertentie](#)
- het Parool, 4 april 2018, [Nog onduidelijk of RD zoenende mannen-advertentie plaats](#)
- NRC, 29 maart 2018, [Flyer in Reformatorisch Dagblad tegen 'zederloze' posters krijgt repliek](#)
- Elsevier Weekblad, 28 maart 2018, ["Ook christen hebben moeite met homo-acceptatie"](#)
- Het Laatste Nieuws, 28 maart 2018, [Nederlandse krant verspreidt flyers tegen zoenende mannen, Twitteraar haalt ze vakkundig onderuit](#)
- AD, 27 maart 2018, [Reformatorisch Dagblad in gesprek met actievoerders over 'zoenfoto'](#)
- RTV Rijnmond, 26 maart 2018, [Postercampagne moet Rotterdammers de liefde laten vieren](#)

- One World, 21 maart 2018, [Vier alle kleuren van de liefde.](#)
- de Gaysite, 20 maart 2018, [Zoenposters in Amsterdam](#)
- NPO Radio 1, 20 maart 2018, [Shirin Musa te gast bij Dit is de Dag.](#)
- Pauw, 19 maart 2018, [Shirin Musa over de posteractie Celebrate Love.](#)
- Vrouw, 19 maart 2018, [Diverse liefdes op posters door Amsterdam.](#)
- AD, 19 maart 2018, [Column Fidan Ekiz: Alsnog de campagne Celebrate Love.](#)
- NRC, 19 maart 2018, [Zoenen van Links, Zoenen van Rechts](#)
- AT5, 17 maart 2018, [Toch campagne met zoenposters in Amsterdam](#)
- Elsevier Weekblad, 17 maart 2018, [Zoenposters toch naar Amsterdam – maar niet dankzij gemeente.](#)
- de Volkskrant, 17 maart 2018, [Posters met verliefde stelletjes gaan Amsterdam sieren – uiteindelijk particulier initiatief.](#)
- Het Parool, 16 maart 2018, [Toch Campagne met Zoenposters in Amsterdam.](#)
- NRC, 16 maart 2018, [Zoenposters toch in Amsterdam, maar niet van gemeentewege](#)
- AT5, 16 maart 2018, [Toch Campagne met Zoenposters in Amsterdam.](#)

„(...) ik ben dol op Shirin Musa, een stoere vrouw met een hoofddoek, de vrouw die met haar organisatie Femmes for Freedom strijdt tegen huwelijksdwang en andere onderdrukking achter de voordeur van een verstikkend religieus systeem. Ze heeft zelf ooit gevangen gezeten in zo'n religieus huwelijk, maar zich eruit geprocedeerd. (...)
– Claudia de Breij

VVD-Kamerlid **Bente Becker** en **Shirin Musa** (Femmes for Freedom) willen dat het kabinet meer doet voor de onafhankelijkheid van migrantenvrouwen. Vandaag stemde een meerderheid voor een motie van Becker die een actieplan eist van de minister.

Daarnaast schrijft Shirin Musa ook regelmatig opiniestukken om belangrijke thema's op het gebied van vrouwenrechten te agenderen. Opiniestukken in 2018:

Musa, S. (22-08-2018) *Volkskrant*: 'Waarom helpt Nederland zijn meisjes niet?'
<https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/waarom-helpt-nederland-zijn-meisjes-niet~b6dc8893/>

Musa, S. (29-03-2018) *Trouw*: 'Huwelijkse gevangenschap voorkomen, dat kan wel.'
<https://www.trouw.nl/opinie/huwelijkse-gevangenschap-voorkomen-dat-kan-wel~b0dce9dc/>

Musa, S (maart 2018) in *Idee*, het politiek-wetenschappelijk tijdschrift van de Mr. Hans van Mierlo Stichting, het wetenschappelijk bureau van D66. *Idee* vroeg Shirin Musa op papier in debat te gaan met Reint Jan Renes over overheidsinmenging op het gebied van moraal. De postercampagne die Femmes for Freedom

in Rotterdam voerde, stond centraal in dit debat. <https://www.femmesforfreedom.com/shirin-musa-in-debat-met-reint-jan-renes/>

Owned

Vanaf 2019 werkt Femmes for Freedom met Google Analytics, om meer te kunnen zeggen over de manier waarop onze online media worden gebruikt. Buiten Femmes for Freedom is er de aparte, eigen website CelebrateLove.nl. Uniek aan deze site is dat veel bekende Nederlanders hebben meegewerkt aan de realisatie ervan. Buitenreclamebedrijf CSDM heeft gratis op de Amsterdamse en Rotterdamse metrostations de campagne gedraaid. De lancering van de site vond plaats in De Balie in Amsterdam op 19 maart. Zie ook <https://www.femmesforfreedom.com/celebrate-love/>. De campagne is zodanig positief ontvangen dat Haarlem en Groningen zich hebben gemeld omdat zij de campagne ook willen implementeren (zie ook <https://groningen.nieuws.nl/gemeente/779379/campagne-groningen-viert-de-liefde-van-start/>). De motie "Zonder zichtbaarheid geen acceptatie" werd op 11 juli 2018 unaniem aangenomen door de Groningse raad en riep op tot een brede campagne om vrije partnerkeuze bespreekbaar te maken en zichtbaarheid te geven aan alle vormen van liefde. In korte tijd wisten de initiatiefnemers tal van maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen voor zich te winnen. Samen met Femmes for Freedom en het COC Groningen-Drenthe en ondersteund door de gemeente, hebben Micha Boon en Ronald Schurer de afgelopen maanden gewerkt aan de verwezenlijking van de motie. De campagne "Groningen viert de liefde!" is daarvan het resultaat.

Lancering campagne Celebrate Love.

6. TOT SLOT

De discussie over het recht op zelfbeschikking voor vrouwen en meisjes ligt gevoelig binnen (patriarchale) migranten- en vluchtelingengemeenschappen. Femmes for Freedom aarzelt niet deze gemeenschappen alsmede de overheid en hulpverleningsinstanties aan te spreken wanneer het recht op zelfbeschikking voor vrouwen en meisjes ondergeschikt wordt gemaakt aan andere belangen. Dat betekent dat Femmes for Freedom bijna per definitie instanties tegen haar in het harnas jaagt. Dat kan een echtgenoot of andere man zijn, dat kan een moskee zijn, dat kan een ministerie zijn en dat kan de Blijf Groep zijn. Dat hoort bij het bestaan van een organisatie die concrete verbeteringen voor bepaalde groepen vrouwen wil bereiken. Als iedereen het met ons eens was, was Femmes for Freedom niet nodig. Van tijd tot tijd leidt dit tot

onaangename situaties die uiteindelijk ten nadele van de boze partij hebben uitgepakt en niet ten nadele van Femmes for Freedom. Femmes for Freedom reageert o.a. door middel van opiniestukken die breed worden gesteund. Mensenrechten van vrouwen bevechten is in de geschiedenis en heden ten dage nooit zonder weerstand gegaan. Maar met een degelijke houding, rechte rug en alle democratische en juridische middelen ter beschikking, is het de vrouwen en meisjes altijd gelukt.

Bijlage 1: Verzoek Kamerleden aan de verantwoordelijke ministers om met Femmes for Freedom samen te werken en draagvlak voor de ideeën van Femmes for Freedom

Kamerstuk 32735 nr. 228 Notaoverleg Mensenrechten in het buitenlands beleid op 5 november 2018²:

Sadet Karabulut (SP): *‘Voorzitter. Ik weet dat Nederland zich ook inzet voor vrouwenrechten, en gelukkig maar. Het is een van de prioriteiten. De heer Sjoerdsma noemde het ook al. Wanneer de mensenrechten dusdanig onder druk staan, weet je dat de vrouwenrechten als eerste worden geschonden. In die zin sluit ik mij ook aan bij de vragen over Asia Bibi, het opvangen van haar en alle andere mogelijkheden die de Minister ziet om haar te helpen. **Ik ben in die zin enorm trots op bijvoorbeeld de stichting Karama of Femmes for Freedom, die vanuit Nederland in het buitenland heel erg belangrijk grassrootswerk doen, van onderop, om de vrouwenrechten te verdedigen. Welke mogelijkheden ziet de Minister om deze mensenrechtenverdedigers te ondersteunen? Ik weet dat zij het ontzettend moeilijk hebben en iedere keer weer moeten bedelen om aan tafel te komen of om aan financiering te komen. Graag een reactie.**’*

Kathalijne Buitenweg (GroenLinks): *‘Het is heel begrijpelijk dat de Minister naar de evaluatie wil kijken, bijvoorbeeld bij Femmes for Freedom. Ik denk dat er in den brede sowieso behoefte is aan meer shelters en meer steun bij ambassades om ervoor te zorgen dat vrouwen en kinderen die zijn achtergelaten, onderdak kunnen krijgen. Er moet ook meer geld komen via het Ticketfonds, zodat vrouwen en kinderen die ontsnapt zijn aan de familie terug kunnen gaan. **Ik hoop dat de Minister nog wil kijken naar de steun voor Femmes for Freedom, naar meer mogelijkheden voor shelters bij de ambassades en naar een ruimere financiering van het Ticketfonds.**’*

Kamerstuk 32734 nr. 34 verslag van een algemeen overleg Nederlandse Diplomatie op 17 oktober 2018³:

Sven Koopmans (VVD): *‘Tenzij de Minister nog wilde zeggen dat hij zich hier verder mee bezig gaat houden. Ik vraag gewoon om duidelijkheid. Ik begrijp dat we financiële voorstellen bij de begroting moeten behandelen, maar hoor ik de Minister zeggen dat hij zich gaat inzetten voor het voortzetten van die activiteit, van het helpen van mensen, vaak Nederlandse meisjes die naar het buitenland worden gelokt, daar worden gedwongen om te trouwen en worden achtergelaten? Die activiteit is denk ik enorm belangrijk. Er is nu een samenwerkingsverband, ook met Nederlandse ngo's. **Ik noem bijvoorbeeld Femmes for Freedom van de ons bekende Shirin Musa. Is de Minister, los van het financiële aspect, van plan om deze activiteit, die zo belangrijk is voor Nederlanders in het buitenland, door te zetten? De financiële mogelijkheden zoeken we indien nodig vervolgens bij de begroting.**’*

Kamerstuk 28345, Nr. 201 verslag van een algemeen overleg Aanpak huiselijk geweld

Kindermishandeling⁴

Kirsten van den Hul (PvdA): *‘Zoals ik al eerder zei, juichen wij de aangekondigde maatregelen in de nota zeer toe. Wij zouden er graag nog een ambitieniveau, die extra regie, bovenop zien, net als onder anderen de Ombudsman aanraadde. Ik wil het kabinet vragen om bij de monitoring ook zelfhulporganisaties en belangenorganisaties van ervaringsdeskundigen die de diversiteit van het probleem goed kennen, te betrekken. De stichting Zijweg, die vandaag aanwezig is, en **Femmes for Freedom.**’*

Kamerstuk 33836 nr. Nr. 26 verslag van een algemeen overleg Personen-en Familierecht op 16 mei 2018⁵:

Michiel van Nispen (SP): *‘Dan de **huwelijksgevangenschap**. Ook hiervoor heeft de SP al jaren terug aandacht gevraagd. Inmiddels is het echt een erkend probleem, vooral dankzij de inspanningen van Shirin*

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32735-228.html>

³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32734-34.html>

⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28345-201.html>

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33836-26.html>

Musa van **Femmes for Freedom**. Is de Minister bereid om bij de uitwerking van zijn plannen deze deskundigen te spreken en erbij te betrekken?’

Attje Kuiken (PvdA): ‘Voorzitter. Ik sluit mij korthedshalve aan – dan ben ik door mijn tijd heen – bij de vraag die de heer Van Nispen heeft gesteld over **Femmes for Freedom** en de rol die zij kunnen spelen bij het **huwelijkse gevangenschap**.’

Kamerstuk 28345 nr.186 AO Kindermishandeling/ GIA/ Slachtoffers loverboys op 4 april 2018⁶:

Gert-Jan Segers (CU): ‘Helemaal aan het eind een onderwerp dat speciale aandacht verdient. Het gaat om een speciale subcultuur, een heel specifieke groep waarin sprake kan zijn van eerwraak en gedwongen huwelijken. Ook daar hebben we soms de hulp nodig van specialisten in de samenleving die dit bij de kop pakken. **Het gaat bijvoorbeeld om Shirin Musa van Femmes for Freedom, die iedere keer dit onderwerp agendeert. Het gaat om een heel kleine organisatie die soms een heel klein duwtje nodig heeft. Mijn aanmoediging is: kunnen we dat kleine duwtje niet geven?**

Mijn tweede vraag is aan Minister Dekker, over gedwongen huwelijken. Soms heb je maatschappelijke organisaties nodig die iets doen, iets kunnen doen en soms een stap verder kunnen gaan dan de overheid zelf kan. **Ik heb zelf de organisatie Femmes for Freedom genoemd. Ik geef het ook maar in overweging. Misschien komen we er later nog een keer over te spreken. Maar dat is wel een organisatie die een stap verder kan zetten in een aantal subculturen waarin de overheid toch wat beperkt is. Een hartelijke aanbeveling dus. Dank.**’

Minister Sander Dekker: ‘Voorzitter. Ik ga naar het punt van de heer Segers. **Zijn suggestie om ook eens te praten met de organisatie Femmes for Freedom neem ik ter harte. Ik zal dat doen in het kader van de brief die ik nog ga schrijven.**’

Kamerstuk 32734 nr. 34 verslag van een algemeen overleg Aanpak huiselijk geweld en Kindemishandeling⁷:

Kirsten van den Hul (PvdA):

‘Zoals ik al eerder zei, juichen wij de aangekondigde maatregelen in de nota zeer toe. Wij zouden er graag nog een ambitieniveau, die extra regie, bovenop zien, net als onder anderen de Ombudsman aanraadde. **Ik wil het kabinet vragen om bij de monitoring ook zelfhulporganisaties en belangenorganisaties van ervaringsdeskundigen die de diversiteit van het probleem goed kennen, te betrekken. De stichting Zijweg, die vandaag aanwezig is, en Femmes for Freedom. Zo zijn er nog wat organisaties.**’

6

https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2018A00038

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28345-201.html>

BIJLAGE 2: PROEFPAGINA LESSTOF VWO 1

[vwo 4 pagina's: 1773/1760 + 210/200 = 1883/1960w]

10.5 Pluriforme en multiculturele samenlevingen

Gtf3-1V-T-10-05-01 Gtf2-1V-T-10-05-04
10.34 Terrassen in Nederland (omstreeks 2000).

Gtf3-1V-T-10-05-02
10.35 Prinses Máxima met deelnemers van het Maatjesproject dat kinderen helpt bij de ontwikkeling van hun talenten (Zeist, 2009).

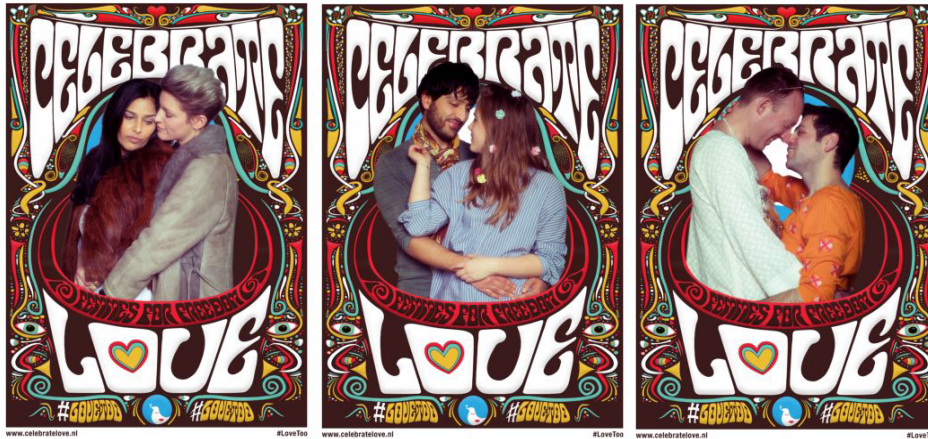
Gtf3-1V-T-10-05-03
10.36 De Aya Sofiamoskee (Westermoskee) in Amsterdam-West (2016).
westermoskee.nl

Gtf3-1V-T-10-05-04
10.37 Multicultureel festival in Deventer (2015).

Gtf3-1V-T-10-05-06 10.39 Poster van de gemeente Rotterdam (2017).

Gtf3-1V-T-10-05-05A-C 10.38 Postercampagne voor vrije partnerkeuze (Amsterdam, 2018).

Gtf3-1V-T-10-05-07 10.40 Demonstratie in Leiden, 2017.

Gtf3-1V-T-10-05-08 10.41 Demonstratie in 2015.

In deze paragraaf leer je:

- hoe West-Europa te maken kreeg met omvangrijke migratiestromen
- hoe een pluriforme en multiculturele samenleving ontstond
- hoe Europese landen de immigratie probeerden te beperken
- hoe discussie ontstond over de islam in Europa